

ALGUNES DADES SOBRE SUBHASTES A CATALUNYA A LA BAIXA EDAT MITJANA I L'ÈPOCA MODERNA. ELS LLIBRES

Teresa CORBELLA i DOMÈNECH

El fet de vendre en subhasta és molt antic i està documentat, com a mínim, des d'Heròdot¹. El propi terme deriva d'un hàbit militar del temps romà: la venda dels béns obtinguts en conquesta². D'aleshores ençà, és possible que la venda en subhasta, en les seves diverses variants, hagi tingut continuïtat. Però, en moltes èpoques les dades documentals són escasses o, en tot cas, no han estat massa estudiades.

En aquest context es vol aportar algunes dades pel coneixement de la tradició de la venda mitjançant subhasta, a Catalunya a la Baixa Edat Mitjana, i en etapes posteriors, reunint alguns aspectes parcials. En aquella època, un mot emprat per referir-se a una subhasta era encant, que en la seva primera accepció significa *venda en que es cedeix la mercaderia al més dient*³. D'altra banda, el diccionari etimològic de Coromines pel terme *encant* remet a *quant*, on esmenta: *encant: subhasta, venda*⁴. Tot i que Coromines ho posa dins d'aquesta accepció no sempre queda prou clar el mecanisme precís de la venda. Tanmateix, parla de *el gran arrelament del mot des del segle XIII*. Així doncs, sembla que al segle XIII, el de l'inici de la gran força política de la Catalunya medieval, la venda en encant era un costum estès.

No obstant això, gairebé no s'ha trobat reculls generals de dades sobre subhastes a la Baixa Edat Mitjana, però es té alguna notícia del que passava a la Corona d'Aragó. Les dades recollides permeten comprovar que en aquesta zona els encants eren un mecanisme de venda habitual. De fet, no devia ser pas l'únic país on es venia per subhasta, però aquest és el que s'ha mirat, si més no de manera breu.

Bàsicament s'ha trobat dades que es poden classificar en tres grups:

1. Seguint la tradició més clàssica en el nom (*sub hasta vendere*) en els escrits de les Cròniques antigues, en les quals es relata la venda d'objectes conquerits en acció de guerra.

2. Venda de béns procedents d'inventaris fets després de la mort per a la realització o repartiment d'una herència.

3. Venda d'objectes diversos, sovint en lot únic, per obtenir el preu més alt. En aquest grup poden incloure's les subhastes de caràcter executiu.

Pel que fa als objectes de venda més citats cal esmentar principalment béns immobles (cases, terres) o mobles (llibres, objectes domèstics, altres). No cal dir que als encants també es venien esclaus. Tractant del tema dels esclaus Martínez Ferrando esmenta com s'intensificà la "venda als encants", malgrat disposicions pontificies que ho restringien⁵.

Tot seguit s'exposa les referències recollides. Primer es presenta les subhastes contingudes a les Cròniques. Després, es recull diverses referències als termes encant i subhasta. La següent secció conté referències de subhastes de béns privats entre les quals cal destacar els béns mobles, que a vegades sembla que siguin venuts mitjançant una variant de subhasta diferent de la resta de béns. Els encants de llibres mereixen un tractament específic atesa la freqüència en la qual eren venuts en subhasta. Al final, es fa un breu incís per recalcar la importància d'aquest mètode de venda en la tradició catalana.

LES SUBHASTES EN LES CRÒNIQUES

* A la "Crònica o Llibre dels Feyts" del rei Jaume I (m. 1276) s'esmenta de manera clara, no solament l'hàbit de fer encant, sinó alguns problemes relacionats⁶.

E la vila presa, açò feyt, ajuntaren-se los bisbes e els rics-hòmens, e dixeren que volen parlar ab nós. E dixeren que es faés encant dels moros, e de la roba que hi era, e de totes les coses. E nós dixem-los que no ho teniem per bo, per aquesta raó, que l'encant duraria molt.... El rei Jaume diu que la venda duraria massa i que val més que segueixi la conquesta. Però continua: E En Nuno, e En Bernat de Sancta Eugènia, e el bisbe de Barcelona, e el sagrista volien l'encant de tot en tot. E tenien-se tots en u per tal com cuidaven enganar tots els altres ab llur saber, per ço car ne sabien més que

els de la host, e nós veiem la llur voluntat, e deiem-los: - Veets aquest encant no serà encant, que engan serà.... El rei no hi està d'acord perquè veu la intenció d'enganyar als altres. Però cedeix i diu: *Déus ho vulla, mas nós havem paor que no ens penidam.*

El relat continua en el capítol següent: *E començam l'encant de fer; e començà's a Carnestoltes e durà tro a Pasqua. E quan aquest encant fo feit... no hi hagué acord i segueix: - mal està, mal està* perquè els cavallers havien abusat del poble. Així doncs s'explica que la subhasta no es va fer bé i va portar a baralles. Cal assenyalar que el què es venia era el botí de guerra.

Hi ha doncs dades sobre el tipus de venda i els perills que té. Entre aquests riscos figuren: retardar l'evolució de la guerra per a repartir-se el botí o l'ambició de guany que genera enganys i baralles.

* A la **Crònica de Ramon Muntaner** (1265-1336) també s'esmenta un encant del que s'ha guanyat⁷.

E l'endemà fém encant dels cavalls e dels presons e d'açò que haguem guanyat. E partim de guany per cavall armat divuit perpres d'aur, e per cavall alforrat catorze, e per peó set; e així hac cascun la seua part.

* Així com a la **Crònica de Bernat Desclot** (s. XIII)⁸.

ab aquell guany que havia fet, vench-se'n a la ciutat de Barcelona, ab gran alagria, e aquí feu encant de la roba per 8 jorns.

EL TERME ENCANT I SUBHASTA EN ALTRES DOCUMENTS

En el llibre del "**Consolat del Mar**", parlant dels mariners es diu: *Que ells haguéssin alguna part en encant públic i aquells béns sien subhastats per públich corredor.* Cal assenyalar que apareix la figura del corredor públic⁹.

També és troba aquest terme en un document de 1271, a la **Tarifa de Corredors de Barcelona** on hi diu: *corredor qui encant robes d'alberch en plassa o en albercs, si l'encant munta de 10 libs. ensús, per cada libra (pague) dos dr.*¹⁰.

D'altra banda, la venda en encant apareix en un document del **Rosselló de 1313**¹¹, o també en els sermons de sant **Vicenç Ferrer**¹². I encara en un

document de cap a l'any 1475, en aquest cas en l'Arxiu General del Regne de València: *Fou feta venda en públich encant, mitjançant en Pascual Sanchis, corredor, de vint-i-cinc càrregues, dues roves, deu lliures...*¹³. Cal destacar que el text esmenta les persones que es dediquen a la venda, els corredors; aquesta figura apareix regularment.

El terme *subhastar* (per vendre a l'encant) no era el més emprat. Però Joan Coromines explica que la primera documentació ja apareix en el segle XIII en el **Consolat** i *subhastació* es troba en els **Costums de Tortosa**¹⁴. El terme també apareix en documents de Mallorca i en el llibre de Jaume Roig (c. 1400 - 1478), el "**Spill**" o "**Llibre de les Dones**". Allí s'explica que la dona gran que es casa amb un home jove, a fi d'eixugar els deutes del seu marit, pot veure subhastades les seves pertinences; s'hi esmenta doncs una subhasta judicial: *En mala veu/ sós bens posats/ e subhastats/ publicament/ la cort venen/ ans de sa mort*¹⁵. Igualment, molt més tard, es retroba a les **Rúbriques de Bruniquer**: *posar en públich subhast*¹⁶.

CASES I BÉNS PRIVATS A SUBHASTA

La venda de cases en subhasta, per causa d'una herència, no degué ser tampoc un fet excepcional a la Barcelona del segle XIV, una època d'expansió econòmica fins a la pesta de 1348, en què la ciutat creixia. Manuel Riu i Joan Pintó analitzen els pergamins de Santa Maria del Mar d'aquest temps i aporten sis referències en dates compreses entre l'1 de juliol de 1309 (dues subhastes) i el 19 de desembre de 1366. Les vendes foren de quatre cases, un censal i una vinya¹⁷.

La venda era feta per corredors autoritzats *cursores publicos et iuratos* que, en el cas de l'any 1309, foren Berenguer Martí i Fabib Maymoni. Deixaven la casa en venda durant trenta dies i l'adjudicaven a qui n'oferia més. El mecanisme de venda sembla que era el que avui s'anomenaria subhasta de primera licitació o de primer preu¹⁸. En aquest sentit no només cal concloure que l'ús de la subhasta era estès, sinó que a més hi havia diferents modalitats.

De Mallorca també hi ha documentació referent a subhastes de béns immobles com a mínim des del final del segle XIII. En un treball de Joan Rosselló sobre els pergamins de l'arxiu parroquial de la Santa Creu es referencia la venda en subhasta l'any 1289 d'un corral o pati després de la mort del propietari¹⁹. Poc després, el 1296, s'encanta juntament amb altres béns un rafal, una casa de camp amb un tros de terra no gaire gran, en

aquest cas la motivació de la venda és recuperar una dot²⁰. L'any següent se subhasta un altre rafal per eixugar un deute²¹. Ja del segle XIV (1357) s'esmenta l'encant d'unes cases i un forn que al no trobar comprador veuen el seu preu de sortida rebaixat²².

Les dades de Mallorca permeten conèixer raons que motivaren vendes en subhasta. Així, hi ha subhastes d'herències²³ i per deutes²⁴. Però també, com ja s'ha esmentat, per recuperar una dot i, fins i tot, hi ha un encant de béns confiscats per heretgia o apostasia²⁵.

La venda en subhasta després de la mort també és una pràctica habitual al Principat. Teresa M. Vinyoles diu: *Un altre mercat interessant eren els encants públics que es feien dels béns de molts ciutadans morts, per tal de poder repartir l'herència*²⁶. Del relat se'n desprèn que la venda en subhasta no era pas un fet excepcional. La venda en encant públic, al més-dient, amb control de l'autoritat judicial o administrativa, tenia una certa tradició.

De fet sembla que a Catalunya va ser un mecanisme freqüent de liquidació de béns d'una testamentària. Es troba sovint notícia d'encants de béns en els inventaris de protocols notariais de l'arxiu històric de la ciutat de Barcelona. Així per exemple de l'any 1398 apareix *inventari i encant dels béns de Berenguer Sesdeus*. Com aquesta es pot localitzar més d'un centenar de cites fins passada la meitat del segle XVIII, tot i que de l'època més recent n'hi ha menys. En alguns llocs s'esmenta *Llibre d'inventaris i encants*, la qual cosa fa pensar que d'encants devia haver-ne en gran nombre²⁷. També a Pollença s'esmenta el *Llibre de subhastes*²⁸.

Cap al final del regnat de Ferran el Catòlic, l'any 1504, tenim notícia de la subhasta d'un vaixell, confiscat perquè volia saltar el bloqueig imposat en la guerra entre Aragó i França. Portava sucre procedent de Madeira i anava a Aigües Mortes. La subhasta es feu a Barcelona²⁹. Un cop més, és una subhasta judicial.

Les referències trobades fan pensar que la subhasta servia per obtenir el millor preu quan calia obtenir diners amb celeritat i no eren, com passa avui en dia, un mercat de béns de col·lecció. En un treball de Carme Batlle es pot veure com en una subhasta de finals del segle XIII de part dels béns pertanyents a Bernat Durfort, un ciutadà rellevant de Barcelona, s'encanten sobretot objectes vells i àdhuc en mal estat. Sembla doncs que la subhasta s'utilitzà per desfer-se de béns que els propietaris ja no volien³⁰.

SUBHASTES DE LLIBRES

A partir del segle XIV, ja es troba força documentació sobre vendes en subhasta i, tot sembla indicar, que són un fet habitual a la societat catalana. S'ha comprovat que béns de naturalesa molt diversa podien ésser subhastats, entre aquests s'ha volgut destacar el cas dels llibres atès que són freqüents i que sempre han jugat un paper rellevant en la transmissió de coneixement. En aquest apartat es comenta breument algunes subhastes de llibres separant les ocorregudes al segle XIV de les posteriors.

Vendes de llibres al segle XIV

Un estudi molt detallat sobre els llibres que llegien els barcelonins al segle XIV, que dona notícia de molts aspectes de la cultura vehiculada pels llibres és el fet per Josep Hernando³¹. L'autor recull dades de 457 documents en que hi ha referència a llibres. Més aviat col·lateralment s'explicita el mecanisme de venda (i de compra). Sovint és en venda pública, a càrrec dels corredors de llibres, persones que es dediquen a aquesta feina.

En 39 dels 457 documents s'exposa que la venda fou feta per encant. L'explicació pot ser detallada o, indicar només que es ven al qui en dóna més, però sempre per medi d'un corredor públic. Altres vegades, fins a 24, també consta la venda mitjançant un corredor, però sembla que és directa.

El procediment de venda té bàsicament tres passos:

1. **Anunci i exposició pública dels llibres**, moltes vegades un de sol, altres vegades un conjunt.
2. **Oferta de diverses persones** (sempre es diu així) i s'adjudica al qui en dóna més (*plus offerenti*).
3. Es redacta el **document de venda**, que sol ser extens, però seguint un mateix esquema.

Aquesta és la norma comuna, majoritària. Poques vegades, però si alguna, consta que hi ha una cerimònia pública de subhasta, indicant el lloc de venda, cosa que habitualment no s'indica. Quan aquest s'explicita es tracta de llocs públics (p.e. *in Platea sancti Iacobi* de Barcelona). En un sol cas s'ha detectat que es faci en dos localitats diferents³².

El material solia provenir sovint, en el cas de venda per encant, d'una herència. Era habitual que després de la mort es fes un inventari de les pertinences del difunt i aquestes es traduïssin en diners, per venda en les millors condicions (la venda en subhasta, al més oferent, sembla un bon mecanisme). O sigui hi ha un triple camí: mort, inventari, encant. Tot això porta a una certa complexitat que acaba en un document públic, alguns dels quals s'han conservat.

D'aquests documents és interessant destacar-ne alguns aspectes:

La terminologia: la indicació més freqüent és la de venda per encant. En el text, en llatí, sol aparèixer *encanto publico*. Altres vegades, poques, s'empra el terme subhasta: *subastatus*. En la venda d'un dels llibres més cars, el "Decretum" (un text de dret canònic), per 55 lliures, l'any 1323 es diu: *fuit de mandatu nostro expositum venale palam et publice etiam subastatum*. També es recull en documents dels anys 1336 i 1370³³.

Els venedors: Com ja s'ha dit sempre apareix la figura del corredor públic. Se sol emprar la fórmula següent: *Ad hec ego* (nom del corredor) *badellus et stationarius publicus...* En el treball d'Hernando alguns corredors són citats freqüentment, la qual cosa indica l'habitualitat de la feina. Així, apareixen Bonanat Colomer (1323-1324), Jaume de Camps (1340 a 1348), Guillem de Bosc (1352 a 1367), Guillem de Ferrera (1370).

El temps d'exposició i venda: L'exposició sol ser per bastants dies, el més sovint trenta, però a vegades més: *per triginta dies et amplius*. Es pot trobar altres terminis com ara vint dies i més, també només per alguns dies *per aliquos dies*. El màxim que hem vist és *per XXX dies et ultra per octo menses*³⁴. El temps d'exposició és doncs variable. Majoritàriament la venda es realitza en un sol dia.

El tema de la venda. Els llibres que apareixen amb més freqüència són els de dret, sigui canònic o civil, que també solen ser els més cars; després van els de religió (Breviaris, Missals). Llibres de medicina n'hi ha relativament pocs; potser, en part, perquè despertaven poc interès i, en conseqüència, una subhasta local no era un bon lloc per vendre'ls. En tot cas, aquesta fou la reflexió d'un metge que mana que els seus llibres siguin venguts a Montpeller atès que creia que a Barcelona no es vendrien bé: *in civitate Barchinone invendibiles sint rogo et supplico ...quod ipsos libros... in quodam coffro clauso ad Montem Pessulanum mittant et ibi eos*

*vendant... prou melius potterunt*³⁵. Tanmateix, fou a Barcelona on es vengué al 1304 un "Canon" d'Ibn Sina (Avicena), text fonamental de la medicina del seu temps i que anava per la via de les còpies manuscrites per 300 sous, preu aleshores molt respectable³⁶.

Els preus: Els preus són molt variables. Van des de 55 lliures per llibre, en el cas de dos Decretals, fins a menys de un sou³⁷. El material del llibre pot afectar-ne el preu. Així el pergami és més valorat que el paper.

Finalment, s'ha volgut comentar més àmpliament les dues últimes subhastes citades en aquest treball d'Hernando. Ambdues posen a la venda bastants llibres.

Un resultat decreixent. En la subhasta de llibres i altres béns de Joan Ferrer des Puig, mercader de Barcelona que té lloc els dissabtes 27 de novembre i 4 de desembre de 1400 al claustre de la seu de Barcelona 22 lots són posats a la venda. En total hi ha 24 llibres que es venen consecutivament. La seqüència de l'encant es recull en un document de 4 pàgines. L'import que s'obté de la venda és decreixent en la suma de cada pàgina (3 lliures, 8 sous i 3 diners pel primer grup; el segon passa poc d'una lliura, el tercer es queda amb 14 sous i el quart amb 11 sous). És un resultat decreixent. Només amb aquesta informació és difícil dir si se segueix una estratègia d'oferir primer el més car, però ho sembla. També cal dir que dels cinc primers llibres venuts (els de la primera pàgina) quatre són en pergami i un en paper, mentre que els cinc últims (els de l'última pàgina) són tots en paper³⁸.

Una venda itinerant. Un altre encant curiós és el núm. 448. Primer es diu que es un encant anònim (no s'indica la procedència del material). Es fa en tres sessions: gener, febrer i març de 1400, i en dos ciutats diferents: Santa Coloma les dues primeres i Cervera la tercera. Potser és una forma de subhasta itinerant. En tot cas és atípica (l'única que es diu encant anònim). A la primera sessió no es vengueren llibres. A la segona el rendiment fou petit i tots eren llibres de poc preu, el màxim 11 sous. Però el dia de Cervera els cinc lots són tots clarament decreixents. Es comença per una Bíblia en pergami venuda a un notari per 143 sous (més de 7 lliures). Els lots següents es venen per 30, 7, 4 i 2 sous³⁹.

SUBHASTES DE LLIBRES AL SEGLE XV I POSTERIORS

En el segle XV hi ha documentades força vendes de llibres mitjançant encant. Carme Batlle ha fet estudis sobre les biblioteques dels ciutadans de Barcelona a la Baixa Edat Mitjana. Referint-se a la de Ferrer de Gualbes esmenta, entre els llibres valuosos, les "Històries Troianes" de Guido della Colona, adquirides per 1 lliura i 5 sous, a mitjans de 1417, a l'encant dels béns del canonge de la catedral de Barcelona Domènec Pons. L'autora explica que la mateixa obra costà 2 lliures i 7 sous en un encant de 1432. També esmenta que l'agost de 1476 es va fer l'encant dels béns de mossèn Antoni Ros, davant de la llotja de Mar⁴⁰.

Una altra venda de llibres en subhasta és la de la biblioteca del metge de Girona Marc Roca l'any 1427, publicada per Lluís Batlle. Es va fer un inventari dels béns del metge ran de la seva mort i les disposicions testamentàries foren executades pels marmessors. L'autor explica: *és sabut que la finalitat de les marmessories és la conversió en moneda dels béns del testador i en la forma per ell disposada*. Consta el nom de qui va fer l'estimació del preu dels llibres, Bernat Deslor, llicenciat, que fou gratificat amb una lliura *per regoneixer a estimar los llibres de mestre Marc* i després es va pagar als corredors *per tots los llibres a correr que montaren en soma de cent setse lliures, pague de corraduras trenta sous i per la crida un sou*⁴¹. És destacable l'especialització: no només apareix la figura del corredor, sinó que també la del taxador.

Molt recentment els doctors Camps, de Lleida, han fet un estudi ampli sobre la vida professional dels metges i cirurgians de Catalunya a la baixa edat mitjana i l'època moderna⁴². Han estudiat els béns que constaven en els inventaris fets en els testaments o al morir i, principalment, els llibres. Era un fet habitual que es fes l'inventari i sovint eren subhastats per obtenir el rendiment més bo, és a dir *encantats* i venuts *al més bon pagador*⁴³.

Aquests treballs permeten confirmar molts dels aspectes dels procediments ja trobats en altres estudis. No obstant això, convé assenyalar que a vegades l'encant era fet en diverses sessions, àdhuc bastant separades en el temps. Aquest és el cas dels béns de Geroni Mediona, metge important, que va durar set mesos, d'octubre de 1603 a maig de 1604⁴⁴. Més llarg encara fou l'encant dels béns que havien estat propietat del metge de Manresa Bernat de Figuerola, fet per la seva vídua en tretze sessions, entre juny de 1411 i gener de 1414⁴⁵. És imaginable que la duració depengui del volum de llibres a vendre, i aquest sigui més important en segles posteriors.

En aquest treball a vegades apareix el nom del comprador. Això permet veure que sovint els llibres de temàtica especialitzada com ara els de medicina, es transmeten de professional a professional. Així en l'encant de llibres del cirurgià de Barcelona Francesc Jover, el 1491, el llibre de cirurgia més important del seu temps, el *Guidó*, fou venut al cirurgià mestre Johan per quinze sous⁴⁶. Ja s'havia remarcat en un treball anterior aquesta funció de redistribució del coneixement de les subhastes⁴⁷.

ARRELAMENT SOCIAL EN ÈPOQUES POSTERIORIS: ELS COSTUMS

No hi ha doncs cap dubte que la venda en subhasta, al qui en paga més, al més-dient, té un bon arrelament a Catalunya, i presumiblement en altres països. La consulta d'una de les col·lectes més importants sobre les costum antics de Catalunya, l'obra de Joan Amades, confirma aquest fet⁴⁸. En la referència als dies de l'any es parla dels sants patrons dels qui es dediquen a les diverses activitats, entre ells els venedors en subhastes, coneguts com a *corredors de coll*.

El dia 3 de febrer és Sant Blai *arreu de casa nostra és advocat contra el mal de coll. El tenien per advocat els cantaires i d'altres gents que per raó de llur ofici haguessin de cridar o de parlar molt, entre ells els corredors de coll, o encantadors, o subhastadors públics*⁴⁹. També es recorda el dia 11 de novembre, Sant Martí, del qui es diu: *Tenen sant Martí per patró i advocat els subhastadors o corredors de coll, com en deien els nostres avis, perquè agenciaven la venda servint-se del coll o sia a base de molt cridar i pregonar les excel·lències del que venien per veure si trobaven qui en donava més i feia pujar les ofertes. El corredors de coll exercien amb preferència als encants vells, que van subsistir fins a mitjans segle passat. Funcionaven tres dies per setmana i podia acudir-hi tothom qui desitjava vendre quelcom a públic encant. Havia de servir-se dels corredors de coll, que actuaven d'agents oficials i que pregonaven els articles amb un crit especial que feien tot mostrant l'objecte motiu de subhasta. En cridar deien: 'Qui en dóna més?'⁵⁰.*

D'altra banda, en molts pobles han persistit subhastes folklòriques tradicionals, de rams de flors o pastissos (coques) amb finalitat de recollir diners. Així, per exemple per mencionar-ne algunes es pot recordar les que se celebren al Priorat. Allí, un dels encants més coneguts és el del ram de flors el dia de sant Marc, 25 d'abril, a Cabacés en benefici de l'ermita. Està documentat de manera seguida entre 1791 i 1845, any en que morí qui

l'havia instaurat; posteriorment es reprengué⁵¹. A la mateixa vila hi havia costum de fer encant o subhasta en altres ocasions. Així l'*encant de lleina, fruita i coques*. Delfi Navàs recollí aquest hàbit, comentant: *fan per les cases una capta de lleina i fruits que encanten a la plaça del Sitjà i ofereixen coques enramades que s'encanten al ball de plaça*⁵².

A Ulldemolins hi ha una subhasta feta a benefici de la Confraria del Roser que per obtenir recursos rebia donacions i captés. En un estudi de Palomar s'assenyala: *allò que es rebia era subhastat un cop acabada la missa major a la plaça de l'Església en benefici de la confraria*⁵³. D'altra banda, a gent gran d'Ulldemolins encara recorda que el ball dec oques era el de les majorales i subhastaven les coques. A vegades també s'encantaven altres coses, com un mocador o la toia i *aquell que pujava més tenia el dret a ballar el darrer ball amb la seva parella*⁵⁴. Un costum semblant es troba a Torroja amb el ball de coques a la festa del Roser *el noi havia d'obsequiar amb una coca la noia i finalment es ballava la darrera dansa i ho feia el que havia pujat més per la coca subhastada*⁵⁵.

NOTES

¹ Heròdot: "Historia" I, 194 i 196.

² El terme subhasta deriva de la locució llatina "sub hasta vendere". Els soldats posaven els béns obtinguts com a botí i que volien vendre, sota la seva llança.

³ ALCOVER A. M., MOLL F. (1976 i següents): "Diccionari català - valencià - balear". Sense indicació (Palma de Mallorca), vol. 4, p. 841.

⁴ COROMINES J. (1980-1991): "Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana". Curial (Barcelona), vol. 3, p. 313 i vol. 6, p. 896-897.

⁵ MARTINEZ FERRANDO J.E. (1966) a SOLDEVILA F. (dir.) (1966): "Història dels Catalans". Ariel (Barcelona), vol. 3, p. 1679.

⁶ Capítol 89 i 90 de Crònica o Llibre dels Feys. L'edició consultada és de 1971: "Les Quatre Grans Cròniques". Selecta, Biblioteca Perenne (Barcelona), p. 49.

⁷ Crònica de Ramon Muntaner, cap. 24. Citat per Alcover i Moll, vol. 4, p. 841, loc. cit.

⁸ Crònica de Bernat Desclot V,61.16. Citat per Coromines, vol. 6, p. 897, loc. cit.

⁹ Llibre del "Consolat del Mar", cap. 49. Citat per Coromines, vol. 6, p. 897, loc. cit.

¹⁰ Tarifa de Corredors de Barcelona. Citat per Coromines, vol. 6, p. 895-897, loc. cit.

¹¹ P. VIDAL a *Revue des Langues Romanes* (RLR), vol. 29, p. 74. Citat per Coromines, vol. 6, p. 897, loc. cit. També citat per Alcover i Moll, vol. 4, p. 841, loc. cit.

¹² *Sermons*, I, 22.18; I, 155.31; III, 214.9. Citat per Coromines, vol. 6, p. 896-897, loc. cit.

¹³ Citat per Alcover i Moll, vol. 4, p. 841, loc. cit.

¹⁴ Citat per Coromines, vol. 8, p. 131, loc. cit.

¹⁵ S'ha consultat la reimpressió de (1980), ROIG J.: "Llibre de les dones, o Spill". Barcino (Barcelona), p. 38.

¹⁶ *Rúbriques de Bruniquer*, V, 267. Citat per Alcover i Moll, vol. 10, p. 47-48, loc. cit.

¹⁷ RIU M., PINTÓ J. (1980-1982): "La documentación de la primera mitad del siglo XIV conservada en el archivo de la Basílica de Santa María del Mar (Barcelona)", i RIU M., PINTÓ J. (1980-1982): "Pergaminos de la segunda mitad del siglo XIV conservados en el archivo de la Basílica de Santa María del Mar (Barcelona). Série I, años 1350-1380". Ambdós textos estan inclosos a RIU M. (dir.) (1980-1982): "La pobreza y la asistencia a los pobres en la Cataluña medieval". CSIC (Barcelona), vol 1, p. 205-293 i vol. 2, p. 95-151.

¹⁸ En aquest tipus de subhasta cada comprador fa una oferta que la resta de compradors no poden observar (p.e. en un sobre tancat) i el venedor escull, un cop té totes les ofertes, l'opció que més li convé, lògicament la major. El bé s'adjudica doncs a la persona que ha realitzat l'oferta més elevada i exactament pel preu que ha anunciat. La descripció trobada fa pensar que es tracta d'aquest mecanisme. Malauradament, no s'hi diu explícitament que les ofertes no es fan públiques conforme es reben; tot i que no sembla probable, no es pot descartar del tot, en aquest cas seria una variant d'una subhasta anglesa.

¹⁹ ROSSELLÓ LLITERAS J. (1989): "Els pergamins de l'arxiu parroquial de Santa Creu". Consell insular de Mallorca (Palma de Mallorca). Veure document núm. 38 (any 1289), p. 30.

²⁰ *Ibid*, veure document núm. 46 (1296), p. 33.

²¹ *Ibid*, veure document núm. 50 (1297), p. 34.

²² *Ibid*, veure document núm. 228 (1357), p. 114-115.

²³ *Ibid*, veure documents núm. 176 (1345), núm. 469 (1454) i núm. 741 (1581), p. 91, 222 i 334 respectivament.

²⁴ *Ibid*, veure documents núm. 50 (1297), núm. 145 (1337), núm. 146 (1338), núm. 516 (1511), núm. 952 (1611) i núm. 1225 (1675) p. 34, 76, 77, 241, 436-437 i 563-564 respectivament.

²⁵ *Ibid*, veure document núm. 502 (1501), p. 235-236.

²⁶ VINYOLÉS VIDAL T.M. (1965): "La vida quotidiana a Barcelona vers 1400". Fund. Salvador Vives Casajuana (Barcelona), p. 48.

- ²⁷ CASES LOSCOS L. (1990): "Catàleg del protocols notarial de Barcelona: 2. Altres arxius". Fundació Noguera (Barcelona), p. 239-344.
- ²⁸ ROSSELLÓ LLITERAS J. (1985): "Els pergamins de l'arxiu parroquial de Pollença". Consell Insular de Mallorca (Palma de Mallorca). Veure document núm. 66 (1447), p. 37.
- ²⁹ DUCH TORNER M. (1997): "Una subhasta d'un vaixell de sucre. Dades sobre apotecaris catalans de 1504". *But. Soc. Amics Hist. Cienc. Farm. Catal.*, vol. 6, núm. 16, p. 47-50.
- ³⁰ BATLLE GALLART C. (1988): "La casa i els béns de Bernat Durfort, ciutadà de Barcelona, a la fi del segle XIII". *Acta historica et archaeologica mediaevalia* 9. S'ha consultat una separata.
- ³¹ HERNANDO J. (1995): "Llibres i lectors a la Barcelona del segle XIV". Fundació Noguera (Barcelona).
- ³² *Ibid.*, núm. 457 (any 1400), vol. 2, p. 665-669.
- ³³ *Ibid.* núm. 30 (1323), núm. 71 (1336) i núm. 290 (1370), vol. 1, p. 75-77 i p. 126-128 i vol. 2, p. 424-425 respectivament.
- ³⁴ *Ibid.* núm. 166 (1354), vol. 1, p. 261-264.
- ³⁵ *Ibid.* núm. 56 (1334), vol. 1, p. 109-110.
- ³⁶ Mc VAUGH M. R. (1993): "Medicine before the plague". Cambridge University Press (Cambridge), p. 91.
- ³⁷ Una lliura equivalia a 20 sous. Un sou eren 12 diners. Veure BOLÓS J. (2000): "Diccionari de la Catalunya medieval (ss. VI-XV)". Ed. 62 (Barcelona), p. 100, 158, 175 i 239.
- ³⁸ Hernando (1995), núm. 457 (1400), vol. 2, p. 665-669, loc. cit.
- ³⁹ *Ibid.* núm. 448 (1400), vol. 2, p. 650-651.
- ⁴⁰ BATLLE C. (1995): "Notícies sobre biblioteques dels ciutadans honrats i dels advocats de Barcelona (segles XIV-XV)". *Quaderns d'Història*, vol. 1, p. 76 i 78. En aquest treball remet a la pàgina 16 d'un altre treball seu, BATLLE C. (1981): "Les biblioteques dels ciutadans de Barcelona en el segle XV", a "Livres et lecture en Espagne et en France sous l'Ancien Régime". ADPF (Paris), p. 15-34.
- ⁴¹ BATLLE PRATS L. (1981): "La biblioteca de mestre Marc Roca, metge de Girona. 1427". *Actes III Congrés d'Història de la Medicina Catalana*, vol. 1, p. 11-21.
- ⁴² CAMPS CLEMENTE M., CAMPS SURROCA M. (1999): "Els llibres de les biblioteques de metges i cirurgians catalans antics". *Gimbernat*, vol. 32 (monogràfic). Veure també CAMPS SURROCA M. (en premsa): "Inventaris de metges i cirurgians a Catalunya (segles XIV-XVIII)". *RA de Medicina de Catalunya*, discurs d'ingrés (Barcelona).

- ⁴³ Camps Surroca, p. 14, loc. cit.
- ⁴⁴ Ibid, p. 86.
- ⁴⁵ Camps Clemente i Camps Surroca (1999), p. 17, loc. cit.
- ⁴⁶ Camps Surroca, p. 104, loc. cit.
- ⁴⁷ CORBELLA DOMÈNECH, T: "La tradició britànica de les subhastes. El seu paper en la dispersió dels béns d'interès científic", Gimbernat, 1997, 28, 67-76
- ⁴⁸ AMADES J. (1950): "Costumari català". Salvat (Barcelona), en cinc volums.
- ⁴⁹ Ibid, vol. 1, p. 702-704.
- ⁵⁰ Ibid, vol. 5, p. 683-718 (veure p. 690).
- ⁵¹ BIETE FARRÉ V. (1991): "Cabacés. Un poble al peu del Montsant". Ajuntament (Cabacés), p. 312-313. Veure també NAVÁS D. (1918): "Descripció històrica, física i política de Cabacés". Imprenta i Llibreria Catòlica (Reus), p. 28-29.
- ⁵² Navàs (1918), p. 27, loc. cit.
- ⁵³ PALOMAR ABADIA S. (1989): "Les majorales del Roser d'Ulldemolins". Quaderns d'Ulldemolins 3, Ed. Teix (Mallorca), p. 22.
- ⁵⁴ Ibid, p. 48 i 50.
- ⁵⁵ SABATÉ ALENTORN J. (1997): "Torroja del Priorat. Recull històric de la vila". Diputació de Tarragona (Tarragona), p. 61.